

V.V. 316
~~DE~~

MEDEDEELINGEN

TIJDSCHRIFT VOOR ZENDINGS-
WETENSCHAP

REDACTIE: Ds JOH. RAUWS (EIND-
REDACTEUR), Dr F. J. FOKKEMA,
Ds B. J. C. RIJNDERS, Dr K. J. BROUWER,
Ds D. CROMMELIN

Met medewerking van:

Dr. C. W. Th. Baron van Boetzelaar van
Dubbeldam, Dr J. R. Callenbach, Prof. Dr
J. A. Cramer, Dr Alb. C. Kruyt, Prof. Dr
H. M. van Nes en de Zendingen der
Samenwerkende Zendingcorporaties

72STE JAARGANG
BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT

2 - JAN. 1929

UTRECHT.

ADRES VOOR REDACTIE EN ADMINISTRATIE:
ZENDINGSBUREAU — OEGSTGEEST
1928.

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

1312 0450

HET ZEGENEN DER BUFFELS IN BADA.

DOOR JAC. WOENSDREGT.¹⁾

Waar ik U²⁾ eenige mededeelingen zal doen over het feest van het zegenen der buffels en het kerstenen daarvan wil ik achtereenvolgens de volgende vragen behandelen:

- I. *Hoe heeft de zegening der buffels plaats?*
- II. *Wat voor bedoeling heeft men met dit feest?*
- III. *Waarom is het goed dit feest te handhaven?*
- IV. *Loopen we dan geen gevaar in syncretisme te vervallen?*
- V. *In welken vorm zullen we het feest handhaven?*

I. *Hoe heeft de zegening der buffels plaats?*

Voor men aan den sawah-arbeid begint heeft allereerst het *m o h o m p o'* plaats. *M o h o m p o'* beteekent letterlijk: „op de schouders, op het hoofd dragen, op zich nemen”, in 't bijzonder wordt het gebruikt voor het „op zich nemen van iemands schuld, in iemands plaats sterven”. Zoo is ook het doel van dit *m o h o m p o'* de schuld uit het dorp weg te doen. Men spreekt ook wel van *m o t o l o h i t a o e n a* „mensen inruilen”, d.w.z. in dit verband: het leven der mensen inruilen (koopen) door middel van poppen van areng-

1) Met aandoening plaatst de Redactie dit artikel van zendeling Woensdregt, die naarmate meer ervaring hem ten dienste ging staan een trouwer medewerker aan dit tijdschrift belooft te worden. Na korte ongesteldheid is hij echter op 15 Juni 1928 aan zijn arbeid en zijn gezin ontnomen. Zijn nagedachtenis blijft in zegening onder ons Redactie.

2) Deze causerie werd door mij gehouden op de Conferentie van Zendingen van het N. Z. G. op Midden Celebes gehouden te Tentena, dd. 2 Februari 1927.

vezel gemaakt, opdat de geesten hen geen kwaad zullen doen.

Op den dag vooraf gaande aan het m o h o m p o' moet de areng-vezel gehaald worden en aan de geesten kennis worden gegeven, dat men van plan is den volgenden dag te m o h o m p o'. Vroeg in den morgen begint de priester zijn arbeid; hij maakt 4 mannelijke poppen en 1 vrouwelijke, door de arengvezel met kabaoe ¹⁾-bast ²⁾ menschvormig bij elkaar te binden en voorziet ze daarna van de gepaste witte foejakleeding; de mannelijke poppen krijgen bovendien zwaard, speer en schild, de vrouwelijke pop krijgt een mandje op den rug met rijst en een ei. Men zou denken dat de mannelijke poppen gewapend waren om den ziektegeest te weren, maar dit is vermoedelijk niet het geval, niettegenstaande sommigen het wel aldus verklaren; m.i. is alleen de bedoeling hier het mannelijk zijn van de poppen te onderstrepen. Vervolgens bindt men de poppen aan een b o l o w a t o e m p e r e n g e' en draagt ze daarna in processie door het dorp, voorafgegaan door den priester, die bij iedere rijtschuur afslaat om ze te besprenkelen met medicijnen, daarbij gebruik makende van het levenskrachtige taba' blad ³⁾. In 't midden van het dorp gekomen wordt bij een reeds opgericht offer-tafeltje halt gehouden. Voor het tafeltje heeft men over een offerrek gehangen een Rongkongsche doek, een stuk geel katoen, een kralen baadje en een streng kralen. Op het tafeltje heeft men een kom met rijst en een ei neergezet als voedsel voor de geesten en als bewijs van de witheid en eirondheid van het hart. Aan de staak waaraan de vrouwelijke pop is bevestigd wordt nu een groot aantal witte foeja-offers bevestigd, waartoe ieder huis een offer brengt; de mannelijke pop krijgt minder offers, omdat de man minder kleeren noodig heeft dan de vrouw. Deze offers zijn bestemd voor de zielen der overledenen. Ook moet ieder huis een kom rijst geven met een ei (of witte kip), 2 pakjes gekookte rijst en 1 pakje vleesch en groenten. Een oude man graaft nu een gat, waarin straks de offerstengel moet worden geplant. Vooraf

1) Jav. kèmiri.

2) Rotan mag niet!

3) *Dracaena terminalis*.

echter spuwt de priester in zijn handen en strijkt daarmee langs de lichamen van eenige omstanders, beginnende bij het hoofd tot aan de voeten; ieder ontvangt een verse portie spuw. Vervolgens geven de aldus „gewijden” elkander de hand, waarbij één den offerstengel vasthoudt. Daarna trekt de priester zijn zwaard en bidt tot de goden van O. en W. van hemel en aarde. Na nu nog een kippetje langs den offerstengel te hebben gestreken — eigenlijk moest het worden gedood — wordt de pop geplant. Na afloop hiervan gaat men de mannelijke poppen planten op den dorpswal in de richting der vier windstreken. De vrouwelijke pop zou in het midden worden geplant, „opdat de mannelijke poppen haar zouden beschermen tegen „vreemde vrijers”. De bedoeling van deze poppen is duidelijk: men verwacht dat de ziektemakende geesten genoeg zullen nemen met deze poppen en de menschen met rust laten. Hierna is er een verbodstijd van 4-7 dagen. Gedurende dien tijd mag geen vreemdeling het dorp betreden; de inwoners mogen geen lawaai maken; gekookt mag alleen in de vroege worden, waarna men het vuur onder de asch moet verbergen; men mag geen krijgskreet aanheffen en niet arbeiden; de geesten moeten den indruk krijgen met een „doodendorp” te doen te hebben.

Na het m o h o m p o' geeft men kennis aan de geesten dat men de buffels weer zal kralen en daarna het m o w a h e' b o s o' „bebloeden van de kraal” m o w a h e' b a o e l a' „bebloeden van de buffels” of het m o t i n o e w o e' i b a o e l a „toevoeren van levenskracht aan de buffels” zal vieren. Men verzoekt den buffelshoedende geesten de buffels mak te maken, opdat er geen ongelukken zullen gebeuren bij het opvangen, opdrijven.

Hierna gaat men m e o n i' „op vogelgeschrei acht geven”, waarbij men in het bijzonder let op het geluid van de k a l a k i a „Rosenberg's Kerkuil”. Dit m e o n i e moet gebeuren door iemand wiens naam min of meer overeenkomt met het gewenschte vogelgeluid.

Na 't m e o n i wanneer men ten minste het gewenschte geluid heeft vernomen, anders wacht men weer, om na een dag opnieuw op vogelgeschrei uit te gaan, gaat men over tot het versterken of vernieuwen van de buffelkraal. Na zons-

ondergang, maar voor het duister daalt, in den schemer dus, bij droog weer, plant men bij de deur der kraal een bolo w a t o e „harde bamboe” en een p o h a r o a-stok. De laatste zal wel geplant worden om het werk voorspoedig voortgang te doen hebben, afgaande op den klank van den stam h a r o. Als men bijv. aan den voet van een berg staat, die men beklimmen doet, dan zegt men wel: „H a r o o! h i n t a o e' a t e b o e a!” „Haroo! ik ben gauw boven!” Men suggereert zichzelf en voelt zich onder 't klimmen minder vermoeid en is ook vlug boven.

Den daarop volgende dag gaat men het materiaal voor de omheining zoeken en laat dit gedurende 2 nachten liggen; daarna maakt men de kraal in orde.

Achter deze kraal maakt men ook een kraal voor de dooden van ongeveer 2 Meter, daar men veronderstelt, dat ook de doodenzielen hun buffels met levenskracht willen begiftigen. Deed men dit niet, dan zouden ze de levenden komen „helpen” en op die „hulp” is men niet bijzonder gesteld, daar ongetwijfeld veeziekte en misgewas het gevolg zouden zijn; ook zouden er menschen sterven. Men zet er ook eenige tot buffels gevormde citroenen in, de namen der overledenen aanroepende, opdat zij hun kraal met buffels zouden komen bezien.

Nu gaat men gedurende 2 dagen de buffels opdrijven naar de kraal, nadat de oprijvers eerst „bepriesterd”, „bemedicineerd” zijn. Terwijl zorgen de vrouwen voor de noodige etensbladeren en groenten voor het feest; een man van „goeden naam”, bijv. genaamd M a b o e h o e' „Verzadigd” of K a' i a „Veel”, opdat de rijst wel zal gelukken en de eigenaar dus verzadigd zal zijn en de buffels in menigte uitbreken gaat naar het veld om medicijnen te verzamelen, waarmede op den dag van het feest de buffels zullen worden bemedicineerd. Des nachts wordt hij uitgezonden om bronwater van een ander dorp, drek van eens andermans buffel en een staart te stelen hetgeen hij te zamen doet in een bamboe van 7 geledingen en nog van zijn schutbladen voorzien. Hij moet echter oppassen niet gezien te worden, daar men hem dan met 1 buffel mag beboeten. Ook moet hij zoo vlug mogelijk zich uit de voeten maken met het oog op de dorps-

geesten, die er zeker vertoornd over zullen zijn als ze zien dat hij de *p a s o e*, de „geconcentreerde levenskracht” van buffels wegneemt ¹⁾. Dat het welwater moet zijn waarmede de buffels zullen worden besprenkeld is, opdat de buffels voortdurend zullen werpen evenals het water voortdurend uit de bron opborrelt. Des avonds geeft de priester weer kennis aan de geesten van het ophanden zijnde feest.

Als de buffels nu in de kraal zijn, heeft het „bebloeden” plaats. Voor de deur der kraal heeft men, evenals in de doodenkraal, imitatie-buffels neergezet, opdat de buffels, daardoor gelokt, recht op de deur der kraal zullen aanloopen en aan deze buffels hun teelkracht zullen ontleenen. In de kraaldeur heeft men, behalve geneeskrachtige planten, ook aan weerszijden een op opengaan staande en geknoopten *biro*-stengel bevestigd, opdat de levenskracht der buffels daardoor vastgehouden worde en de baarmoeder der buffels zich spoedig tot voortbrenging van jongen zal openen gelijk zoo aanstonds zich de *birostengel* zal openen. Rechts van de kraaldeur staat weer een offertafeltje, waarop rijst en ei. Verder heeft men er bij gehangen: een zak of mand met ronde en langwerpige steenen (sexueele symbolen!); een kralensnoer (ongetwijfeld om den bolvorm en de veelheid ook sexueele symbolen); een vrouwenbaadje met sexueele voorstellingen; oud zwart goed; *d e n d e*, een veelbladerige klimplant, opdat de buffels veel zullen zijn enz. Aan het tafeltje staat verder nog een witte kip gebonden ten behoeve der geesten en tevens tot loon van den offeraar, daar deze ook tot de sfeer der geesten behoort.

Het feest begint met het aanroepen der geesten. Hiertoe heeft de priester zich neergezet onder een daarvoor expres gemaakt afdakje. Hij heeft het hoofd overdekt met een doek, zoodat men zijn aangezicht niet kan zien. Voor hem staat een bak met de bovengenoemde gestolen medicijnen, waarbij men dan nog ronde ballen goud (sexueele symbolen), ronde steenen, kleine vischjes en geitendrek heeft gedaan, opdat de buffels als geitendrek zooveel zouden geboren worden. De

1) Twee menschen mogen niet met het aangezicht naar elkaar toe slapen, daar anders de één des anderen diep in het lichaam gelegden *p a s o e* zou kunnen ontvreemden.

priester roept aan de geesten van Bada', Behoa', Pekoerehoea en Koelawi en vraagt hen om hulp bij den landbouw.

Vervolgens staat de *topeka'alo*, de zonnepriester op, d.w.z. waar er nog een is, anders een oude man, zet zijn hoofd-doek af, hangt die op het offerrek, neemt het offerriet in de hand, plaatst zich met het aangezicht naar het Oosten en spreekt, terwijl hij het offerriet langzaam heen en weer beweegt, het volgende gebed uit: „Opdat Gij mij hooren zult, Gij die mijn schedel omhult (Vader Hemel) ¹⁾, als Gij op Uw rug ligt, draai U dan om, om naar mijn woorden te luisteren, zoo ook Gij, die mijn voetzolen op Uwe hand draagt (Moeder Aarde), als Gij op Uw buik ligt, draai U dan om, om naar mijn woorden te luisteren. Ik vlij mijn hoofd neer op Uw dij (zooals een kind zijn hoofd op Moeders dij vlijt) en ik zie op naar Uw gelaat; ik kom Uw faeces eten en Uw urine (regen) drinken; ik kom uw tranen opvangen, opdat het gewas uitspruite en de (het gewas dreigende) rups verdwijne en ga naar het land der vreemden. Zoo ook Gij (de naam is mij onbekend), laat er 2×7 tijden overheen gaan, voordat Ge ons weer met ziekte bezoekt, opdat de buffels gelegenheid hebben zich te vermenigvuldigen. Zoo ook Gij, stroomopwaartsche geesten der rivieren; wanneer Gij Uw gelaat stroomopwaarts hebt gewend, zie eerst hierheen om te luisteren naar mijn woorden; en Gij stroomafwaartsche geesten der rivier, wanneer Gij Uw gelaat stroomafwaarts hebt gewend, keer U om, om te luisteren naar mijn woorden. Zoo ook Gij, die in het Oosten en Gij die in het Westen woont en Gij die aan de beide zijden des hemels (Noord en Zuid) verblijf houdt; zoo ook Gij geesten der bergtoppen, één ding slechts hebben wij U te zeggen: Kom hier ons ontmoeten befeestende de buffels, opdat zij voorspoedig mogen werpen;

1) Men roept ook wel aan *Ala*, *Tala*, de wereldschepper, en *Boeriro'* de zon. Zie over hen Mythen en Sagen der Berg-Toradja's (Verhandeling Koninklijk Batav. Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, deel LXV, 3e stuk). De naam *Boeriro'* is evenals de naam *Ala Tala*, van vreemden oorsprong en beduidt „met rijstaren“, vlg. *Jav. boerirenen* *Mal. boelir* „tros, aar“. *Boeriro'* komt vaak in de verhalen voor met de tol (het zonnewiel!) als speeltuig. Veel tolln in het begin van den tuinarbeid zal de akkers wel doen gelukken. *Boeriro'* de god der vruchtbaarheid, is de zoon van „Vader Hemel“ en „Moeder Aarde“. Zie Mythen en Sagen blz. 30, 160.

opdat Gij onze velden moogt doen gelukken en zij ons niet alleen looze vrucht geven; verzorg alle buffelfamilies. Opdat Gij het hooret, o Vorst der kraal! wij zullen scheiden". Ook bidt men wel kortweg: „O, onze Vader, die daar boven woont, doe onze rijstvelden gelukken en onze buffels werpen, opdat ze veel mogen zijn". Onder het aanroepen van hemelen aardgeest begint de bidder hevig te sidderen.

Vervolgens strooit hij witte foeja-offers in de vlakke voor de doodenzielen en hangt na gebed een foeja-offer aan het offertafeltje.

Hierna heeft het *mohimboeroe*, „bezichtigen van het ingewand van kuikens, lett. „beblazen" plaats. De hoogste edelman uit het dorp neemt een kuiken in beide handen, blaast het eerst in den bek, daarna onder den staart en zegt: „Ik blaas je, opdat de geesten het mogen hooren". Vervolgens tot de geesten: „Wanneer Gij onze rijst zult doen gelukken, geef dan dat het hart uitpuile en bloedloos zij, de ingewanden gevuld en ombuigen naar rechts". Daarna snijdt hij het met een bamboemesje den hals af, roostert het boven het vuur, splijt het de borst met de nagels der duimen en bekijkt zorgvuldig de ingewanden of zij aan de gestelde eischen voldoen. Zijn nog niet alle gewenschte teekenen voorhanden, dan wordt het 2e kuiken ook met een bamboe-mesje geslacht en, zoo noodig, ook het 3e, maar dan met een hakmes. Daar laat men het dan gewoonlijk bij. Op zijn hoogst snijdt men een 4e kuiken nog den kam af. Het bloed der kuikens wordt tezamen met een veer uit den rechtervleugel op het offertafeltje gelegd; evenzoo hangt men den kop aan den offerstengel.

Hierna heeft het *moleliboso* het rond de kraal trekken van een magischen kring¹⁾ plaats, opdat geen ziekte de buffels genake en hun levenskracht hen niet zal verlaten. Dit moet gebeuren door jongelui met passende namen, evenals het hierna volgende *mohoeparangi*, zooals: Toina „Oude Vrouw", lett. „Die moeder is opdat de buffels veel vrouwtjeskalveren zullen werpen en oud worden; Tokaki'

1) De magische kring is ontleend aan den horizon, die zich als een kring aan het oog vertoont; arm- en voetringen bedoelen eveneens het kwade te weren en het goede te behouden.

„Die de kluts kwijt is” opdat men bij het tellen de kluts kwijt zal raken vanwege de menigte buffels; Tohigi „Dringster”, opdat de buffels vanwege de menigte elkaar zullen verdringen enz.

Voorop gaan de jongens die den stoet een weg banen tusschen de buffels; op hen volgt iemand die de buffels steekt met een stok en werpt met ronde steenen (sexueele symbolen) of met tot leem gevormde ballen, opdat de buffels zich zullen vermenigvuldigen en bij elkaar blijven, elkaar aan- kleven, zooals het leem aan elkaar kleeft. Daarna volgt de *topohiwe* „besprenkelaar” met een *taba'*-blad ter besprenkeling in de hand, direct gevolgd door een meisje van hooge geboorte, welke den medicijnbak draagt en het haar heeft losgemaakt; ze heeft zichzelf gesierd met een kralen kraag (zie hetgeen boven gezegd is over kralen); op haar volgen draagsters met kippen en mannen die een varken aan een stok dragen (het eene jaar kippen alleen, het andere jaar kippen en een varken). Men loopt 4 of 7 maal van links naar rechts en 4 of 7 maal van rechts naar links de buffels besprenkelende. Bij de zevende maal wordt het varken een houw gegeven vóór de deur der kraal en neergegooid, waarna men het zieltogend laat liggen. Een deel van het bloed wordt in den bak gedaan, een ander deel op de hoofden der omstanders gesmeerd ter versterking der levenskracht. De kippen snijdt men den hals af. 4 of 7 maal wordt de bak bij- gevuld met 4—7 geledingen lange bamboe's. Het overblijven- de in den bak wordt midden in de kraal uitgestort, opdat de buffels niet ver af zullen dwalen en vermoedelijk ook ter versterking van de midden in de kraal bij het eerste om- heinen verborgen *Pasoe* (zie boven).

Vervolgens heeft het *mohoe parangi* „bespuwen” met medicijn plaats. Deze medicijn — door de ouden in de deoea- blad verpakte geitendrek — wordt jonge meisjes van goeden naam in den mond geduwd, welke ze kauwen en daarna over de buffels uitspuwen.

Nu heeft nog het *montanda'i* „merken” der buffels plaats, dat men doet door de in het afgeloopen jaar gewor- pen kalveren een insnijding in het oor te geven, er een stukje af te snijden of hun staart te korten. Iedere eigenaar snijdt

op eigen manier in. De afgesneden staarten en oorstukken hangt men vol trots als ketting om den hals, opdat men zal zien hoe rijk of misschien wel: hoe geliefd door de goden de eigenaar is. Wilde buffels worden meteen geblinddoekt en daarna geringd om ze te temmen.

Daarna werpen de eigenaars van de buffels een ei (symbool van vruchtbaarheid) zoo hoog mogelijk (waardoor meerder succes?) ¹⁾ over de kraal heen naar de achterzijde, evenzoo van de achterzijde naar den voorkant; het ei moet aan de andere zijde uitkomen.

Als dit afgeloopen is, worden de buffels vrijgelaten. Bij het verlaten der kraal worden ze van weerszijden bestookt door met aangespitste of van areng bladnerven voorziene tile- of woeloele-stengels (Sexueele symbolen) of met op opengaan staande biro-stengels.

Nu heeft de maaltijd plaats, bij welke gelegenheid men ook voedsel voor de geesten op het offertafeltje neerzet en in de doodenkraal. Af en toe slaan de palmwijnschenkers tegen den onderkant van den palmwijnkoker, waarna de priester opspringt en zijn priesterdans uitvoert, daarbij een handvol rijst, die hij ijlings van eens anders blad heeft genomen, glunderend toonend aan zijn medepriesters.

Des avonds worden de buffels weer gekraald, alleen de kalveren laat men er buiten, en zoo 4 of 7 dagen achtereen, gedurende welken tijd ze des morgens, na uitgemolken te zijn, weer worden vrijgelaten.

De bewakers van de kraal moeten weer van goeden naam zijn en bestaan uit 2 jongens en 2 meisjes, of uit 2 jongens met en 2 zonder meisjes-hoofdband op. De bedoeling zal wel zijn, dat ze 2 echtparen voorstellen, die oorspronkelijk sexueel verkeer moesten hebben om de vruchtbaarheid der buffels daardoor magisch te beïnvloeden; daarom moeten ze ook van één blad eten. Bij de „inwijding van het huis heeft hetzelfde plaats, waarbij men spreekt van mohoko „paren”. De jongelui zitten daarbij ieder in een hoek van het

1) Vlg. het kockwerpen bij sommige volkeren na afloop van het bruiloftsmaal. De bruid moet de kock werpen over het huis van den bruidegom. Hoe hooger de kock (symbool van voorspoed en overvloed) de lucht in gaat, hoe gelukkiger het huwelijk zal zijn. F. W. Drijver Historie en Legende blz. 29.

huis en rollen elkaar een foeja-pletter (sexueel symbool) toe om den tijd te korten. Gedurende het bewaken van de kraal (men noemt dit *ma alo* „verbodsdag houden”) mogen de wachters zich niet ver van de kraal begeven; ze mogen geen gember, paddestoelen, varen, bamboe-uitspruitsels, baars eten, omdat daardoor vermoedelijk de vruchtbaarheid zou worden geschaad; zoo mogen ze ook geen schelpdieren eten, omdat daardoor de te geboren staan te worden vrucht niet zal te voorschijn komen. Het dragende vee en ook de fokbuffels zullen sterven. De wachters mogen wat ze aan huisdieren en vruchten kunnen te pakken krijgen zich toeëigenen. Vreemdelingen, die de kraal bezoeken worden beboet met een buffel, eigen dorpsgenooten met rijst, kippen, varkens.

De 4e of 7e dag is de *alo posasa'a* „de dag waarop men weer alles (*hahasa*) eten mag. Men viert dan een klein slotfeest, waarop men de 4 of 7 dagen lang verzamelde melk en den kop van het bij het *moleli* gedooide varken verorbert. Op dien dag worden de in de buffels gevonden „maagsteen” (haarballen) met bloed bestreken en weer opgeborgen tot een volgend jaar. De door de wachters geleende hoofdbanden worden weer aan de eigenaressen teruggegeven met als geschenk 2 bamboe-geledingen melk. Des avonds geeft de priester weer kennis aan de geesten in den tempel, dat men zal beginnen aan de bewerking der rijstvelden met deze woorden: „Het duurt niet lang meer, of wij gaan weer genoeglijk aan den arbeid. We geven jullie daarvan kennis, opdat jullie je niet zult verwonderen als we beginnen; opdat jullie aan jullie kameraden kunt zeggen, dat ze zich niet moeten verwonderen als ze onze slaven zien”.

Na afloop van het feest gaat men gewoonlijk direct aan het ploegen, waarbij men weer op allerlei heeft te letten en ook verder gedurende de geheele landbouwwerkzaamheden. Voor 't oogenblik valt dit echter buiten ons bestek.

II. Wat voor bedoeling heeft men nu met dit feest?

Na al hetgeen boven over dit feest werd opgemerkt blijkt duidelijk, dat men bedoelt het toevoeren van levenskracht

aan het vee, opdat ze „aan alle slechte invloeden, die losgewoeld worden uit den grond bij het ploegen, zullen kunnen weerstaan, niet ziek zullen worden en veel jongen zullen werpen”. En waar de buffels onmisbaar zijn bij het toebereiden van de natte rijstvelden, daar is het vragen om buffels tevens een vragen om voedsel, hetgeen trouwens heel duidelijk ook uit voorgaand gebed blijkt. Magische handelingen nemen hierbij een voorname plaats in; men lette alleen maar eens op de vruchtbaarheids-symbolen! En dat dit feest het feest der feesten is, verwondert ons niet en is een rede te meer om er onzen aandacht aan te schenken en het maar niet zonder meer af te schaffen. Wat een kostbaar bezit is voor deze menschen het vee! Zonder buffels zou voor deze menschen de sawah-arbeid nagenoeg onmogelijk zijn. En dan, een edelman zonder buffels is niet te denken; het is wel niet hét kenmerk van adeldom, maar 't is toch wel zóó, dat hij die de meeste buffels heeft, ook het meest heeft te vertellen. Zoo kan het gebeuren, dat een volbloed edelman iemand van minder hooge afkomst naar de oogen moet zien. Men ontleent zijn invloed aan zijn buffels. Met buffels koopt men zout, kleeren, paarden en, in tijden van misgewas, voedsel. Zij zijn het betaalmiddel bij eenigszins kostbare zaken. Men koopt er zich *āls* 't ware een goede plaats mede in den heidenschen hemel. Bij overlijden van edelen werden 40 en meer buffels geslacht ¹⁾, ongeteld de tijdens ziekte gedooden om den zieke levenskracht toe te voeren. Het tijdelijk en eeuwig welzijn hangt daarvan af. Door zijn buffels verbindt men allen aan zich, maakt men een ander van zich afhankelijk, verschaft men zich werkkrachten, door bij den dood van onbemiddelden een buffel te slachten, waardoor men zijn kinderen als slaaf tot zich trekt of minstens „binnen zijn invloedsfeer brengt”. Dit feest is zuiver voortgekomen uit de animistische wereldbeschouwing van deze menschen; door de daarbij aangewende middelen en medicijnen blijven de

1) Men noemt die *p a o l a* „volgers, volggescenken”, omdat men veronderstelt, dat de buffelzielen den edelman naar het doodenrijk volgen, waardoor hij als een rijke en machtige in het doodenrijk wordt begroet.

buffels gezond en worden zij beschermd¹⁾). Dat men het niet alleen van deze middelen en medicijnen verwacht, is uit de beschrijving van het gebed wel gebleken, hoewel wel zéér stèrk de nadruk wordt gelegd op magisch-werkende middelen, hetgeen ons echter niet verwondert, waar de menschen voortdurend in deze sfeer leven.

III. Waarom is het goed dit feest te handhaven?

Die vraag komt onwillekeurig met zeer sterken aandrang in ons op. Waar het bij dit feest louter om materieele waarde gaat oogenschijnlijk, en zoo sterk op het magische de nadruk wordt gelegd, is het dan wel bestaanbaar in de sfeer van het Christendom?

Ik meende vroeger deze vraag ontkennend te moeten beantwoorden. Ik heb U reeds vroeger meegedeeld, hoe men mij in 1917 toestemming vroeg, als men Christen werd, dit feest te mogen behouden. Ik heb dit toen geweigerd. Maar door wat langer verblijf onder onze menschen, ben ik tot de overtuiging gekomen, dat onze roeping niet is het bestaande af te breken, maar uit het bestaande op te bouwen. Het gevaar is niet gering, dat we den Heiden een vreemden²⁾ godsdienst brengen, die we hem opleggen, die hij weliswaar met den mond toestemt op den duur, maar waardoor het hart onberoerd blijft, omdat de prediking niet aansluit bij het voorhanden zijnde. Wanneer we met Christenen uit de Heidenen te doen hebben, die ineens het magische verwerpen, dan doen ze dat alleen met den mond of uit religieuze onverschilligheid, die de dood is voor allen waarachtigen godsdienst. Het blijft waar, dat een goed Heiden ook kans loopt een goed Christen te worden, terwijl men aan de wat het Heidendom en zijn magische practijken betreft onverschillige niets heeft. Het is zoo waar, wat Gutmann in zijn *Gemeindeaufbau aus dem Evangelium* opmerkt: „Ieder zending heeft zich wel moeten bevrijden van het gevaar een

1) Dr A. C. Kruyt in een particulier schrijven.

2) In den zin van een hem niet passende, hem niet „geeignete” godsdienst.

partijganger ¹⁾ van het Christendom in den zin van een godsdienst te worden, die een anderen godsdienst volkomen moet vernietigen, om zich in zijn plaats te stellen. In overeenstemming met het Evangelie kan een zendeling alleen werken als hij het Christendom niet voorstelt als een tot volkomenheid opgevoerden vorm van godsdienst maar als iets, dat met geen anderen godsdienst is te vergelijken, n.l. als het Rijk Gods, als de levensgemeenschap met Christus, het Hoofd der nieuwe menschheid. Dan wordt de krijg waartoe hij is uitgezonden niet meer een vernietigingskrijg, maar krijg tot opbouw, die over den chaos en puinhoop der zielen de scheppende macht van Jezus leidt en alle brokstukken des geloofs opnieuw bezielt en aan de aanbidding van God in geest en waarheid dienstbaar maakt. Alleen hier is het onafhankelijk standpunt voor de rechte beoordeeling der religieus-zedelijke waarden der betreffende volkeren ²⁾. De zendeling heeft met de zedelijk-godsdienstige waarden der primitieven te rekenen (dus: niet negeeren, niet zonder meer terzijde stellen als voor hun zedelijk-godsdienstige opvoeding voor verder van geen nut) en hij komt in gevaar ze verkeerd te gebruiken of te beoordeelen, wanneer hij zich hun invloed op de geloofsstelling van zijn Christenen niet bewust wordt ³⁾. Wij hebben wel veel te weinig bedacht, hoe heerlijk het is, den ganschen geloofsinhoud, zooals Jezus ons die geschonken heeft, te kunnen neerleggen in deze gevoelswereld, zooals het zaad in den weltoebereiden akker, zonder gedwongen te zijn ons te vermoeien met „ausgeformten und erstarrten” voorstellingen van goden om toch maar een gezond aanknoopingspunt voor de Christelijke Godsvoorstelling te vinden. Vreemden kunnen nauwelijks peilen, van hoe groote waarde de eigen Godsnaam is voor het ontstaan van een eigensoortig geloofsleven uit het Evangelie, en wat volkeren voor karaktervorming ontberen, wanneer ze een vreemd woord als Godsnaam moeten gebruiken ⁴⁾. Wij zou-

1) Ik spatieer.

2) Gutmann, S. 64.

3) Ebenda S. 65.

4) „ S. 66.

den dit laatste ook kunnen zeggen met het oog op de bestaande-adat-handelingen en feesten. Wil een Christelijk feest, een Christelijke „adat-handeling” inslaan, dan moeten ze zoo eenigszins mogelijk gefundeerd zijn in het bestaande. Geen oogstfeesten afschaffen, omdat er magische gebruiken bij plaats hebben, maar ze kerstenen; geen schoonmaken der graven verbieden, omdat het met heidensche bedoelingen geschiedt, waardoor ruwheid van zeden en gebrek aan piëteit voor de overledenen wordt bevorderd; zoo ook geen buffelwijdingsfeesten zonder meer afschaffen, maar ze trachten te kerstenen, te verdiepen. Reeds Paus Gregorius I, de paus die nog gedurende korten tijd zendeling is geweest, gaf in 601 aan zijn vriend Augustinus van Canterbury den raad „de Heidensche feesten te veranderen in Christelijke feesten, immers ruwe gemoederen van alles te berooven is onmogelijk; wie den top wil bereiken moet niet met sprongen opwaarts gaan, maar zachtjes aan doen. Om deze reden moest men de heilighdommen der Heidenen met zorgvuldigheid in stand houden, opdat het volk, nadat het den waren God had leeren kennen, zich hier zou vereenigen, op plaatsen, welke het reeds kende” ¹⁾. Daarvan, dat men nu nog onder oude kathedralen wel overblijfselen vindt van oude tempels en altaren. In dien zelfden geest is het ook, wanneer wij de heidensche tempels hier niet afbreken, maar ze aanvankelijk voor school en prediking gebruiken en het afbreken overlaten aan den tand des tijds en den invloed uitgaande van de prediking van Gods Woord. Evenzoo zullen wij ook doen in de prediking.

Als ik dan ook wensch, dat we zullen trachten het feest der inzegening van de buffels en het vragen om voedsel en gezondheid te kerstenen, dan is dat niet uit vrees, dat de menschen geen Christen zullen worden, maar opdat het Evangelie daarbij zal aansluiten, het doorzuren, doordringen, vernieuwen, reinigen, bezielen en wij een Christendom zullen krijgen wortelende in het doen en denken van dit volk en daardoor het geheele zedelijk-religieuze bezit zou reinigen en verdiepen. Ik weet wel dat gaat niet in eens. Maar God heeft, met eerbied gesproken, den tijd. Zouden wij dien dan niet

1) Drijver, *Historie en Legende*, blz. 120.

hebben?! Ons branden van verlangen om de menschen Christen te zien worden (te maken!), is vaak een gevolg van te weinig vertrouwen, dat Gods rijk komt op Gods tijd. Het duurt ons zoo vaak te lang. De arbeid valt vaak zoo zwaar en we vragen: Heer, zult Gij in dezen, in dezen door mij gewenschten tijd Uw koninkrijk hier oprichten? Maar die geloóven haasten niet. Wij moeten langzaam aan doen. We moeten aansluiten bij het godsdienstig-zedelijk besef der volkeren waaronder wij arbeiden. Juist het feest der buffelwijding schenkt ons een zoo schoone gelegenheid om de harten op te voeren tot God, den Vader der „lichten, van Wien alle goede gaven en volmaakte giften zijn afdalende". Het ook in dit feest zich openbarende afhankelijkheidsgevoel van buiten den mensch werkende krachten — en heusch niet alleen van magische krachten — kan de grondslag worden van schooner geestelijk gebouw. Gutmann zegt in zijn zoo-even genoemd en geciteerd boek: „Het wereldbeeld van een godsdienst laat zich niet verbrijzelen, temeer, hoe naiever ze is; de wilsbanen laten zich doorsnijden en verscheuren, maar de gevoelsinhouden zinken, van elkaar losgeraakt als ze zijn, als puin in de diepte en leven daar onbereikbaar voort, ja, gevaarlijk voor ieder waarheidselement van den nieuwen godsdienst, wanneer het niet gelukt ze op hooger plan te brengen en ze in het volle licht der waarheid een nieuwe en schoonere ontplooiing mogelijk te maken." ¹⁾ Gutmann waarschuwt er voor te waken, dat een volk niet entsittlich wird, weil es entsittet wurde". ²⁾

Zooals reeds boven opgemerkt, „de oude kerk paste, waar zij diepheidensche gewoonten niet vermocht uit te roeien het accommodatie-, aanpassings- of verzoeningsstelsel toe, bestaande daarin, dat aan gebruiken, welke in oorsprong heidensch waren, een christelijke beteekenis werd gegeven, m. a. w. dat zij gekerstend werden. Wat algemeen gebruikelijk was in de Heidenwereld, heeft zich op Christelijken bodem overgeplant en daar welig getierd." ³⁾ Bonifacius hieuw eerst den eik van Geisnar om, om er daarna een kapel op te

1) Gutmann, S. 75.

2) „ S. 93.

3) Drijver, Mozaïek, blz. 50.

bouwen! Toch beschuldigen de kerkgeschiedenis-schrijvers hem er van, dat hij door zijn godsdienstige vernielzucht menig eigenaardige, bij het volk geliefde gewoonte zonder verschooning ter zijde heeft gezet. De oude liederen, die het volk bij zijn feesten zong, en die hij duivelsliederen noemde, moesten verstommen ¹⁾. Heeft hem dat wellicht ten slotte het leven gekost? De ondervinding heeft geleerd, hoe harder wij iets bestrijden, hoe weliger het tiert. Juist door die bestrijding nemen wij de menschen tegen ons in en verhinderen wij hen vaak ons het vertrouwen te schenken, hetgeen voor een zendeling toch zoo noodig is om iets voor de menschen te kunnen zijn en hen tot Jezus te leiden.

Meermalen is de vraag bij mij opgekomen en nog voor kort werd zij nog gesteld in Kellers „Auf dein Wort”: Is het Christendom niet te hoog voor de primitieve volkeren? Ik had dan een zeer sterke neiging, die vraag bevestigend te beantwoorden. En zeker, het is zoo. Onze Christenen uit de Heidenen, om van de Heidenen nog maar niet te spreken, ze verstaan het Evangelie niet in zijn lengte en breedte, in zijn hoogte en diepte ²⁾. De sprong is te groot. De tijd, zooals die van Israëls profetisme zouden ze hebben moeten door-maken, heb ik weleens gedacht. Hoe kunnen wij hen duidelijk maken, bij nagenoeg totaal gebrek aan zonde-besef, dat Jezus is gekomen, niet alleen om hen te bevrijden van de macht van booze geesten — daar kunnen ze wel bij —, maar van de macht der zonde? Het klinkt hen te hoog, te wonderlijk, ze kunnen er niet bij. Maar om met Warneck te spreken: „Het gaat hier om een in haar werking waar te nemen kracht des Evangelies, de kracht der waarheid, d.i. de van God zelf in de menschheid ingedragen, van binnen uit alle mensche-lijke dwaling overwinnende mededeeling van het Goddelijke. Zij ontdekt ons het geheim van den zegen der Heidenzen-delung. Van de realiteit dezer kracht overtuigd heeft echter de zendeling zich voor één ding te wachten. Hij mag de macht der waarheid niet te hulp komen door gewelddadige

1) Dr B. Rogge. Het Christendom in Woord en Beeld, blz. 57.

2) Hoevelen zouden het zóó verstaan in het reeds lang gekersten-de Europa?!

slagen op het Heidendom ¹⁾. De zendeling moet bedenken, dat hij als gast in een vreemd land beleefd en tegemoetkomend moet zijn ²⁾. Men maakt geen lente door het dorre loof af te rukken; het nieuwe uitbottende leven moet de verwelkte bladeren afwerpen. ³⁾ De zendeling zal, van de waarheid en kracht zijner boodschap overtuigd, de voorhanden zijnde, vaak in een chaos van bijgeloof begraven waarheidselementen en echt religieuze behoeften in den heiden-schen godsdienst liefdevol opzoeken. Hij verheugt er zich over, hoe alle gebeurtenissen en ondernemingen in het heiden-sche leven de wijding door den godsdienst behoeven. Het Godzoeken door de verdwaalden, het gevoel van afhankelijkheid van het Bovenaardsche, speurt de bode des Evangelies niettegenstaande alle dwalingen. Hier vindt hij gedachten om bij aan te knopen en overbruggingen. Alle zendingen zijn het daarover eens, dat het hunne plicht is, de donkere overblijfselen van het Godsgeloof in het Heidendom uit hunne gevangenschap te verlossen en tot een grondslag te maken, van welke de verkondiging van het nieuwe kan uitgaan en worden verstaan. Trots de misvorming zijn daarin sporen van geestelijken honger aanwezig ⁴⁾. Ook Dr Brouwer wijst daarop in zijn „Hoe te prediken voor Heiden en Mohammedaan”. 't Zou te ver voeren al het daarin gebodenen, met ons onderwerp in verband staande hier aan te halen. Ook hij wijst er op, dat „de inhoud der prediking in verband zal moeten staan met hetgeen aan bewegende godsdienstige kracht en aan bijzondere godsdienstige gebreken gevonden wordt” ⁵⁾. Maar wij zullen niet verder citeeren. Terloops wijzen wij nog op de studie van Dr A. C. Kruijt „Van Heiden tot Christen” ⁶⁾.

We zullen den menschen niet een te hoog Christendom brengen — het gevaar is ten minste minder groot — als wij

1) Joh. Warneck. Die Lebenskräfte des Evangeliums. S. 216.

2) Warneck, S. 219.

3) „ S. 222.

4) „ S. 224.

5) Dr A. M. Brouwer. Hoe te prediken voor Heiden en Mohammedaan. Med. N. Z. G., deel 60, blz. 361.

6) Med. N. Z. G., deel 68—70.

aansluiten bij het aanwezige en niet verwachten, dat de Heiden direct alles wat wij hem vertellen kan verwerken. Wij moeten niet met de moeder in het Bada'sch verhaal een pasgeborene in minder dan geen tijd van kind tot volwassene willen zien worden; daardoor zou de Heiden de zegen der opvoeding missen en wij de vreugde.

IV. Loopen we dan geen gevaar in syncretisme te vervallen?

Ongetwijfeld! Wij hebben het in Europa gezien hoe men enerzijds door te ruw optreden, anderzijds door al te groote aanpassing aan het Heidendom schade heeft berokkend aan een gezonde ontwikkeling van het geestelijk leven. Behalve wat de Zendingswerkzaamheid in Europa betreft, willen wij wijzen op de te ver gaande accommodatie-pogingen van den Jezuiet Robert de' Nobili in de 17e eeuw in Britsch-Indië; een accommodatie-practijk welke na hevigen strijd van zijn medezendingen ten slotte door Paus Gregorius XV werd gesanctioneerd „uit medelijden met de menschelijke zwakheid!” ¹⁾. Maar voor te ver gaan, zullen wij, door onze voorgangers geleerd, ons wachten.

Toch doen we goed ons wel te realiseeren, dat ook in zaken, zooals bijv. Doop en Avondmaal, waar wij zoo min mogelijk van aanpassing zullen willen weten we niet zullen kunnen voorkomen, dat men die min of meer magisch aanvankelijk opvat. 't Is trouwens onmogelijk de magisch-animistische sfeer waarin deze menschen leven ineens om te zetten in een christelijke. En nu geef ik een oogenblik Dr A. C. Kruyt het woord, waar hij in een particulier schrijven het volgende opmerkt: „Het Christendom, dat hier in wording is, zal per sé met animisme vermengd moeten blijven, misschien nog veel meer, dan dit in Europa het geval is; dit kan niet anders. Hoe ijveriger wij door verboden die animistische gebruiken willen afschaffen, hoe sterker en hoe langer ze in de menschen zullen blijven wonen. Onze menschen moeten door een stadium heen van een mengsel van Heidendom en Christendom, net zoo goed als dit in Europa het

1) D. Julius Richter, Indische Missionsgeschichte B. 61 ff.

geval is geweest.¹⁾ Maar het groote verschil tusschen hier en daar is, dat wij welbewust dingen toelaten en verchristelijken om langs dien weg, dien deze menschen verstaan, hen tot dieper inzicht te brengen. In Europa stonden de predikers van het Evangelie op dezelfde hoogte ongeveer als degenen aan wie het Evangelie gebracht werd, zoodat ze het bijgeloof als christelijk accepteerden; dat bijgeloof werd christelijk. Voor ons is het alleen een tegemoettreden aan de gedachten en gevoelens der Toradja's, om ze dan verder te brengen. Niet dat wij „mir nichts dir nichts” alle heidensche gebruiken moeten blijven aanhouden en verchristelijken. Ieder geval moeten wij afzonderlijk beschouwen.

En nu wat het „zegenen der buffels” betreft. Het doel van het Christendom is om in de eerste plaats de menschen een andere wereldbeschouwing te leeren, waarvan God het middelpunt is en wel, God als Vader in Jezus Christus. Het vertrouwen van de menschen op hun eigen middelen en medicijnen moet worden overgebracht op God. Maar dit gaat niet met een verbod! Wanneer wij een belangrijke handeling, als het zegenen van buffels, verbieden, dan werken wij in de hand, dat dit gebruik blijft bestaan, náást het Christendom, en het geheel onttrokken wordt aan den invloed van het Christendom. Het is juist een heel donkere zijde van ons zendingswerk, dat wij ongewild het radicalisme in de hand werken, waardoor de Heidenen een massa over boord gooien, zonder dat zij er nog iets voor in de plaats hebben ontvangen. Dat nu moeten we zooveel mogelijk vermijden en dus niets met verbod wegdoen, wat kans geeft langs een anderen weg behouden te blijven.

En wat is er tenslotte tegen om het „buffelfeest” te houden, maar dat te stellen onder Gods macht? De menschen mogen toch aan God vragen om het welzijn van een bezit, zoo kostbaar als dat van buffels? Waarom zouden wij wel het plantfeest en oogstfeest aanhouden en dit niet? En als dan de prediking op dat feest werkelijk „belehrend” is en op echt Toradja'sche wijze de gedachten naar God leidt, dan is dat een groote macht. Als wij belangstellende in hun

1) Zie ook: Brouwer, Med. N. Z. G., deel 60, blz. 203 vv.

zorg voor de dieren, daarvan uiting geven in ons handelen en spreken, dan gaat zeker kracht hiervan uit, die de harten verandert. Natuurlijk zal men heidensche dingen in toepassing blijven brengen. Maar juist omdat de zendeling de leiding heeft en alles openlijk gebeurt, kan hij daartegen ingaan. Die dingen geven ons stof om telkens weer op God te wijzen. Juist bij dit „buffelfeest” bestaat de gelegenheid om van den grond, waarop de menschen staan op te werken. Als wij ons op dien grond plaatsen in hun streven, voor het welzijn hunner dieren meevoelen, dan kunnen wij ook de dingen zóó leiden, dat de menschen dichter tot God worden gevoerd.

En laat ons nu eens zien in Europa. Overal op het platteland hebben dergelijke dierwijingen plaats in het voorjaar en soms ook in het najaar; niet alleen bij Roomschen, maar ook bij de Protestanten. In de kerk wordt voor den veestapel gebeden, en de gebruiken die er bij plaats hebben, herkent men nauwelijks als heidensch. Hoeveel bijgeloof er ook op het platteland moge bestaan, dat met alle macht moet worden uitgeroeid, die feesten voor den veestapel kunnen gerust blijven bestaan. Het zijn dezelfde dingen geweest, die wij nog hier in ongerepten vorm zien”. Tot zoover Dr Kruyt. Ik behoef hier niet veel meer aan toe te voegen. Ik zou alleen nog er op willen wijzen hoe schoone gelegenheid die feesten ons geven om de prediking concreet te maken. Gutmann geeft daarvan een mooi voorbeeld wanneer hij de christelijke huisinwijding bespreekt ¹⁾ Door het kerstenen der gebruiken wordt de prediking en het Christendom tastbaar voor deze menschen. Als Paulus, staande voor het altaar van „den onbekenden God”, dien onbekenden God predikt, en daarna Jezus Christus, Dien God uit de dooden had opgewekt, dan spotten wel sommigen met het voor hen onbegrijpelijke der opstanding, maar anderen zeiden: „Daarover zullen wij u nog wel eens hooren”, en weer anderen hingen hem aan en geloofden. ²⁾ Een mooi voorbeeld ervan hoe wij het Evangelie te brengen hebben geeft ons Johannes in zijn

1) S. 103-113. Ook het belang van Christelijke feesten moeten wij niet onderschatten, een volk moet feesten hebben.

2) Handelingen der Apostelen, Hoofdstuk 17.

Openbaring, waar hij niet de christelijke gedachtenwereld vereenigen of stichtelijk verzoenen wil met Oostersch-Grieksche voorstellingen, maar waar in die dagen, toen de menschen geloofden in de werkelijke macht van tal van demonen (en dat doen onze menschen niet minder!) hij het waagt te zeggen: ik heb gezien dat zelfs die opperste machten in Jezus' rechterhand zijn. ¹⁾ Geen ontkenning dus van hetgeen door den Heiden als werkelijkheid wordt ervaren, maar daarover Gods licht doen schijnen, waardoor de schaduwen verdwijnen. God is de oorsprong aller leven, ook van het onze en Hij onderhoudt dat door Zijn Goddelijke kracht; God onze Vader in Jezus Christus, die voor ons zorgt. Dat is de prediking, die van het „buffelfeest” moet uitgaan ²⁾.

Als wij zoo de dingen opvatten, dan blijft het „zegenen der buffels” niet een zuiver magische handeling, maar dan wordt de dag van het feest een dag van gebed, een geloovig opzien naar het gelaat van Die in den Hemel woont en het zich als een kind „neervlijen” op Gods beloften, die het gebed van Zijn kinderen hoort.

V. In welken vorm zullen wij het feest handhaven?

Uit de onder I gegeven beschrijving is ons duidelijk, dat het specifiek-heidensche bij de „zegening der Buffels” een geringe plaats inneemt; de magische gebruiken spelen een overwegende rol. En nu zegt Prof. Brouwer in zijn reeds eerder genoemd: „Hoe te prediken voor Heiden en Mohammedaan”: „Het dynamisme, dat tot magie leidt, moet in zijne magische practijken natuurlijk bestreden worden: het is de dwingende, heerschende, hoogmoedige houding van den mensch, welke door een vragende, afhankelijke, deemoedige houding vervangen moet worden. Maar er ligt ook in het dynamisme een besef van een hoogere, onzienlijke wereld en de erkenning, dat de mensch alleen daardoor krachtig is; een

1) Dr J. de Zwaan, De Openbaring van Johannes.

2) Vgl. ook wat Dr A. van Veldhuizen aanteekeent op 1 Kor. 8:4-13 in zijn „Paulus' brieven aan de Corinthiërs”.

bewustzijn, dat de kern der dingen een ondoordringbare verborgenheid is. In het dynamisme spreekt zich ook uit een onverzadigbare honger naar het leven; het leven ook alweer uiterlijk, lichamelijk opgevat. Het Evangelie heeft hier aansluiting om te wijzen op het waarachtige leven (Joh. 17 : 3)". Daarom zullen wij al die gebruiken niet botweg verbieden maar in overweging geven ze na te laten, daar het vragen om een zegen aan God onvereenigbaar is met zelf den zegen te willen bewerken. Wij zullen trachten het feest in de prediking voor te bereiden, den menschen vriendelijk trachten duidelijk te maken wat wel en wat niet naar Gods wil is. En als zij zich dan aan onze leiding toevertrouwen, dan zal er nog wel eens iets gebeuren, wat beter nagelaten had kunnen worden. Maar daar kunnen wij dan op wijzen, vriendelijk begrijpend.

Zoo heeft men in Bada' en Lamboe' op 11 plaatsen op christelijke wijze om een zegen gevraagd, waarbij men er zich toe bepaalde de buffels in de door de schoolkinderen versierde kraal te doen, de menschen voor de kraaldeur te verzamelen, waarna door mij, na een kort, toelichtend en opbouwend woord, gevraagd werd om een zegen voor mensch, dier en de aan te leggen rijstvelden. Hierop volgde een gemeenschappelijke maaltijd en werd de nacht doorgebracht met het zingen van reizangen, totdat het begon te lichten.

Het voordeel is ook, dat waar vroeger de Christenen in het geheim toch meededen en men zich om zich voor den schijn te weren op het feest zich afzonderde bij den maaltijd, men nu vrij het feest kan meevieren, dat nu een feest van allen, Heidenen en Christenen is geworden en waarbij het Christendom de leiding heeft.

Ik heb den indruk, dat het feest heeft ingeslagen. Toen wij in Gintoe het oogstfeest zouden vieren en ik den Goeroe opdroeg de Christenen op de oogst-collecte opmerkzaam te maken, kwam er een verzoek van de vooraanstaande Heidenen om gezamenlijk met de Christenen het oogstfeest te mogen vieren en bij te mogen dragen aan de collecte, daar het toch mijn wensch was, dat wij voortaan zoo min mogelijk gescheiden onzen weg zouden gaan. Ook het verzoek om kerstening van de oude verzoenings-rite naar aanleiding van

een geval van bloedschande (zie mijn jaarverslag over 1926) wijst op een behoefte van de verzoekers zich onder onze leiding te stellen, al doen wij goed te denken aan het Hollandsche spreekwoord: „Eén koekoek maakt nog geen lente”. Wij doen goed ons aan geen voorspellingen te wagen. Het is ons genoeg, dat door de kerstening van dit landbouwfeest ons nieuwe gelegenheid is geschonken de menschen te helpen op den weg tot God.
